EUROPOS PARLAMENTAS

2004 *2009*

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

2004 m. gruodžio 1 d.

DARBO DOKUMENTAS

dėl baudžiamosios teisės kokybės ir baudžiamosios teisės normų valstybėse narėse suderinimo

Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitetas

Pranešėjas: António Costa

1. LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO STIPRINIMAS

Poreikis turėti nepriklausomą, efektyvią, aukštus kokybės standartus atitinkančią baudžiamosios teisės sistemą vis didėja.

Hagos programoje Europos Vadovų Taryba apibrėžė strategines ateinančių penkerių metų gaires ir paprašė Komisijos 2005 m. pateikti būtinų programos įgyvendinimo priemonių veiksmų planą.

Svarbiausias veiksnys stiprinant laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę yra valstybių narių teisinių sprendimų tarpusavio pripažinimas, neatmetamas ir galimas baudžiamosios teisės ir baudžiamųjų bylų taisyklių derinimas.

Hagos programoje numatoma tokia prioritetinė veikla – tarpusavio pasitikėjimo stiprinimas, tarpusavio pripažinimas, minimalių teisės ir procedūrinių taisyklių įgyvendinimas.

Šioje rekomendacijoje Europos Parlamentas prašo Komisijos priimti veiksmų planą, atsižvelgiant į toliau nurodytus prioritetus ir jų įgyvendinimo būdus.

2. TARPUSAVIO PASITIKĖJIMO DIDINIMAS

Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimo pagrindas yra teisinė kultūra, pagrįsta teisinių sistemų įvairove, turinti aukštus kokybės standartus, numatomą bendrą įstatyminę bazę ir įgyvendinamą tarpusavio vertinimo mechanizmą.

2.1. BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS KOKYBĖS REIKALAVIMAI

Bendrai taikoma Sąjungos teisė ir garantija, kad laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė bus naudinga visiems jos piliečiams (nesvarbu, kurioje valstybėje narėje jie būtų), priklauso nuo jiems prieinamos, aukštus kokybės standartus atitinkančios teisės sistemos (plg. Hagos programos 3.2 punktas).

Be to, reikėtų pabrėžti, kad dauguma valstybių narių turi tarptautinius įsipareigojimus garantuoti kokybišką baudžiamosios teisės sistemą pagal Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnį.

Europos Parlamentas remia suformuluotų principų – „Europos baudžiamosios teisės kokybės chartija“ – kaip nutarimo (Europos Sąjungos sutarties 34 straipsnio 2 dalies c punktas) įgyvendinimą, nustatant valstybių narių teisinių sistemų vertinimo kriterijus.

Šioje rekomendacijoje Europos Parlamentas norėtų paraginti Komisiją paremti planą išklausyti suinteresuotąsias šalis (pilietinės, teisinės ir akademinės visuomenės atstovus) ir nustatyti valstybių narių baudžiamosios teisės kokybės vertinimo kriterijus, atsižvelgiant į taikomus tarptautinius kriterijus, ypač JT Konvenciją dėl kankinimų prevencijos ir patvirtintus Europos Tarybos dokumentus.

Vertimas pagal sutartį

Kokybės chartija turėtų būti taikomi įvairių teisinių sistemų elementams, pavyzdžiui, vertinant teismų nepriklausomumą, ypač teismų standartus, baudžiamąjį procesą, įskaitant ir bausmės vykdymą.

Tai turėtų padėti garantuoti, kad įvedus privalomus reikalavimus, pavyzdžiui, galutinės datos nustatymą, visose valstybėse narėse bus sulaukta vienodo poveikio.

Siūlo, kad Europos baudžiamosios teisenos kokybės chartija būtų parengta ir nusiųsta Tarybai iki ____.

2.2. TARPUSAVIO VERTINIMO MECHANIZMAS

2.2.1. Pagrindas

Per pastaruosius keletą metų buvo pritaikyti įvairūs tarpusavio vertinimo mechanizmai šiose srityse:

i. Sienų panaikinimo sutartys (Šengenas);

ii. Kova su organizuotu nusikalstamumu (1997 m. gruodžio 5 d. priimtas jungtinis aktas)[1];

iii. Kova su terorizmu (2002 m. lapkričio 28 d. Sprendimas)[2];

iv. Teisinė pagalba baudžiamosiose bylose[3];

Reikėtų pažymėti, kad Taryba 1998 m. birželio 29 d. priimtu Bendrųjų veiksmų aktu[4] pasiūlė tuometinių valstybių kandidačių atitikimo *acquis communautaire* įvertinimo mechanizmą teisingumo ir vidaus reikalų srityje.

2.2.2. Sutartis dėl Konstitucijos Europai

Ši rekomendacija, kurios tikslas yra sukurti kokybinį teisės vertinimo mechanizmą, numato mechanizmą, beveik identišką apibrėžtam Europos Konstitucijos III-260 straipsnyje.

Pagal III-260 straipsnio nuostatas Komisijai pasiūlius Taryba gali priimti Europos reglamentus arba sprendimus, sudarančius sąlygas valstybėms narėms objektyviai ir nešališkai vertinti laisvės, saugumo ir teisingumo užtikrinimo priemones, „*ypač užtikrinant visišką tarpusavio pripažinimo principo įgyvendinimą*“.

Informavus Europos Parlamentą apie vertinimo rezultatus į vertinimo mechanizmą gali įsitraukti valstybių narių parlamentai (plg. Europos Konstitucijos I-42 straipsnio 2 punktas).

---

[1] OJ L 344, 1997 12 15, p. 7
[2] OJ L 349, 2002 12 24, p. 1
[3] OJ C 216, 2001 8 1, p. 14.
[4] OJ L 191,1998 7 7, p. 8.

Tačiau vertinimo procedūra siekiama atlikti daugiau nei pasiūlytu mechanizmu, nes pastarasis yra išimtinai skirtas valstybių narių teisingumo sistemai įvertinti.

2.2.3. Hagos programa

2004 m. lapkričio 4–5 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime priimta Hagos programa: patvirtina, kad būtina stiprinti valstybių narių tarpusavio pasitikėjimą ir garantuoti, kad visi piliečiai galėtų pasinaudoti teisine sistema, atitinkančia aukštus kokybės standartus.

Be to, Hagos programa (plg. punktą 3.2) aiškiai nurodo, kad dvišalio pripažinimo principo įgyvendinimas didžia dalimi priklauso nuo bendro vertinimo sistemos ES principų laisvės, saugumo ir teisingumo srityje sukūrimo.

2.3.4. Mechanizmo veikimas

Pasiūlytas tarpusavio vertinimo mechanizmas turėtų visiškai užtikrinti teisinės galios nepriklausomybę, ypač pabrėžiant geros teisinės praktikos taikymą visoje Europos Sąjungos teritorijoje.

Tokia tarpusavio vertinimo kultūra prisidės prie valstybių narių solidarumo stiprinimo ir padės nustatyti valstybių narių teisės sistemų neatitikimus ir garantuoti, kad visiems piliečiams būtų prieinami vienodi aukšti kokybės standartai.

Europos Parlamentas prašo Komisijos pateikti Tarybai nutarimo pasiūlymą, apibrėžiantį taisykles, pagal kurias valstybės narės, bendradarbiaudamos su Komisija, galėtų objektyviai ir nešališkai vertinti įvairių valstybių narių baudžiamosios teisės atitiktį kriterijams, kurie valstybių narių apibrėžiami kaip Europos baudžiamojo kodekso kokybės reikalavimai.

Mechanizmo sudėtinės dalys yra:

i. Lyginamasis statistinis pagrindas;

ii. *Lyginamosios analizės* pritaikymas;

iii. Geriausios patirties taikymas;

iv. Vertinimo ataskaita apie atitiktį kokybės reikalavimams.

Ataskaitos turi būti rengiamos kiekvienais metais.

Vertinimo procedūrose gali dalyvauti valstybių narių parlamentai, o Europos Parlamentas kasmet informuojamas apie parengtų ataskaitų turinį.

Pagrindinių teisių agentūrai[1] suteikti įgaliojimai koordinuoti ir platinti metines ataskaitas apie atitiktį šiems reikalavimams.

[1] KOM(2004) 693, galutinis.

Taip pat pasiūlyta, kad nutarimą dėl baudžiamosios teisės sistemų tarpusavio vertinimo Tarybai pateiks iki ... .

3. BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS DERINIMAS

3.1. Esminės nuostatos

Bendru valstybių narių pasitikėjimu pagrįstos laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės sukūrimas numato nacionalinių teisės normų derinimą, kaip tai nurodyta Europos Sąjungos sutarties 31 straipsnio 1 dalies e punkte.

Todėl galima priimti „*minimalias taisykles dėl sudėtinių teisės normų dalių ir bausmių organizuoto nusikalstamumo, terorizmo ir nelegalios narkotikų prekybos srityje*“.

Be to, pagal Sutarties dėl Konstitucijos Europai III-271 straipsnį minimalių taisyklių priėmimas turės įtakos išaiškinant bet kokį ypač rimtą nusikaltimą, kertant valstybių sienas, įskaitant prekybos žmonėmis, ginklų prekybos, seksualinio moterų ir vaikų išnaudojimo, pinigų plovimo, korupcijos, mokėjimo priemonių klastojimo ir kompiuterinių nusikaltimų atvejus.

Hagos programa numato, kad prioritetas turi būti teikiamas Sutartyse išvardintų nusikaltimų baudžiamosios teisės derinimui.

Taigi Europos Taryba nusprendė, kad: „*Sutartis dėl Konstitucijos Europai (toliau – „Konstitucinė Sutartis") buvo naudojama kaip ambicingas principas, tačiau egzistuojančios sutartys numato teisinę bazę Tarybos veiksmams iki to laiko, kol Konstitucinė sutartis pradės galioti. Atitinkamai buvo išnagrinėtos įvairios sritys bandant nustatyti, ar gali būti pradėtas parengiamasis darbas arba studijos, kad Konstitucinei sutarčiai pradėjus galioti būtų galima nedelsiant panaudoti joje numatytas priemones*“.

Iš tikrųjų nusikaltimai kertant sienas stipriai pakito nuo to laiko, kai sutartys buvo paskutinį kartą peržiūrėtos. Todėl dabartinė Europos Sąjungos sutarties 31 straipsnio 1 dalies e punkto formuluotė neatitinka reikalavimų tinkamai ginti Europos piliečius ir garantuoti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę.

Dėl to Europos Parlamentas remia Europos Vadovų Tarybą, kuri rekomenduoja Komisijai, kad veiksmų planas, kuris turi būti parengtas 2005 m., savo bazėje priimtų nuostatas, išdėstytas Sutartyje dėl Konstitucijos Europai.

Todėl siūloma, kad Komisija pradėtų parengiamąjį nusikaltimų, minimų Sutarties dėl Konstitucijos Europai III-271 straipsnyje ir baudžiamosios teisės normų derinimo darbą, kad įsigaliojus Konstitucijai būtų priimti reikalingi teisės aktai.

Europos Parlamentas pasilieka teisę vertinti Hagos programą, jos įgyvendinimą vidutinės trukmės perspektyvoje ir apibrėžti naujus prioritetus, kaip tai numatyta III-271 straipsnio 1 dalies 3 punkte.

3.2. Procedūrinės taisyklės

Nepaisant priimtos Konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose[1] Europos Parlamentas mano, kad baudžiamosios teisės sistemų derinimas kai kuriose srityse yra vis dar nepakankamas.

Parlamentas mano, kad pažanga ypač reikalinga šiose srityse:

i. įkalčių surinkimas ir įvertinimas;

ii. perkėlimas atlikti bausmę valstybėje narėje pagal nuteisto asmens gyvenamąją vietą;

iii. bausmės atlikimas be įkalinimo valstybėje narėje pagal nuteisto asmens gyvenamąją vietą;

iv. teisinių priemonių pritaikymas valstybėje narėje pagal asmens gyvenamąją vietą;

v. minimalių teisių sulaikytiesiems kiekvienoje valstybėje narėje garantija.

Dėl to Parlamentas rekomenduoja Komisijai pateikti Tarybai teisės akto projektą dėl minėtų klausimų policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosios teisės srityje iki _____.

[1] OJ C 326, 2001 11 21, p. 1